

نقش پلیس در پیشگیری از جرم با تأکید بر مشارکت مردم

مؤلف:

مهدی مهدیزاده

(مدرس مرکز آموزش علمی - کاربردی گرمی)

پائیز ۱۳۹۳

سرشناسه	مهدی زاده، مهدی، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	نقش پلیس در پیشگیری از جرم با تأکید بر مشارکت مردمی / مؤلف مهدی مهدی زاده؛ ویراستار علمی و ادبی: جعفر حسینی فر
مشخصات نشر	اردبیل: نگین سیلان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۱۰۴ ص.
شابک	۹۸۰۰۰ ریال ۷-۸۶-۰۰۸-۷۰۰۸-۶۰۰-۹۷۸ : 978-600-7008-86-7
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۸۹، ۱۰۴؛ همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	جرم و جنایت -- پیشگیری
موضوع	ترس از جنایت
موضوع	پلیس مدیریت
موضوع	پلیس -- ایران -- مدیریت -- مشارکت شهروندان
موضوع	پلیس جامعه محور
شناسه افزوده	حسینی فر، جعفر، ۱۳۶۳، - ویراستار
رده بندی کنگره	۱۳۹۳ ۷۸۷/۷۴۳۱۱۱۷
رده بندی دیویی	۳۶۴.۲۴
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۱۵۹۰۸

نگین سیلان
 ۰۹۸۶۳۲۰۴۴۱
ایستارک ۰۴۵۱ ۲۲۴۰۶۱۴
 Email: negin_chap@yahoo.com

نقش پلیس در پیشگیری از جرم با تأکید بر مشارکت مردم

مؤلف: مهدی مهدی زاده

ویراستار علمی و ادبی: جعفر حسینی فر

طراح روی جلد: جعفر حسینی فر

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

شمارگان: ۴۰۰۰ جلد

شابک: ۷-۸۶-۰۰۸-۷۰۰۸-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۹۸۰۰۰ ریال

پیشگفتار :

هر نقش اجتماعی با توجه به عرف- سنت‌ها- عقاید - رفتارها و نیازهای اجتماعی شکل می‌گیرد. نقش پلیس نیز بر همین اساس شکل گرفته و البته ویژگی نظام‌مندی و سازماندهی بدان افزوده است. جامعه امروزی برای حل مشکل جرایم و برقراری امنیت اجتماعی که حق مسلم هر انسانی است، چشم امید به سوی پلیس دوخته است. تفکرات و راهبردهای پلیس نیز در حل معضل جرم و پیشگیری از وقوع آن با گذشت زمان سیر تکاملی به خود گرفته است. پلیس به حکم وظیفه خود امر جلوگیری از ارتکاب جرایم، دستگیری مجرمین، جلوگیری از امحای آثار جرم و حمایت‌های مقدماتی از بزه‌دیدگان را بر عهده دارد. اقدامات این ارگان بیشتر جنبه فیزیکی و محسوس دارد و سال‌هاست که مردم با وظایف و نحوه فعالیت آن خو گرفته‌اند. پلیس سازمان امنیتی- انتظامی است که در تمام کشورها از جمله وظیفه پیشگیری از جرایم را بر عهده دارد و بیشتر اولین نماینده عدالت کیفری است که با شهروندان در ارتباط می‌باشد. به همین دلیل نوع برخورد پلیس با مردم در شکل‌گیری طرز تلقی صحیح یا اشتباه از نظام امنیت شهری واجد اهمیت سیاسی است. اعضای پلیس افراد آموزش‌دیده و ورزیده‌ای هستند که اقدام به پیشگیری از جرایم می‌نمایند. در مقام وظایف پلیس اقدامات زیر را انجام می‌دهد که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در پیشگیری از جرایم مؤثر است.

حمایت از بزه‌دیدگان بالقوه جرایم، ایجاد احساس امنیت عمومی از طریق حضور در سطح شهر و اماکنی که احتمال وقوع جرم در آن وجود دارد. دریافت گزارش‌هایی راجع به ارتکاب یا احتمال ارتکاب جرایم، حضور در صحنه‌های جرم یا محتمل به بزهکاری - ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی به شهروندان در زمینه‌های امنیتی و پیشگیری از جرایم - ارائه برنامه‌ها و طرح‌های امن‌سازی محله‌ها و محیط‌های خاص شهری در مقابل مجرمین حرفه‌ای- ارائه پیشنهادات علمی و سازنده برای اصلاح ساختارهای جرم‌خیز و تصویب قوانین متناسب به مقامات ذی‌صلاح، تهیه آمار جرایم اعم از شروع به جرم، جرایم تام، عقیم و محال به تفکیک جرایم علیه اشخاص، اموال و امنیت.

البته در کشورهای مختلف اختیارات پلیس دارای محدودیت‌های معین و گسترده‌تر از نهاد مشابه آن در سایر کشورها می‌باشد. همین امر منجر به آن شده تا تفاسیر متعددی از مفهوم پلیس ارائه شده و گاه بتوان آن را به مفهوم مجموعه سازمانی مقابله و مبارزه با

جرائم محسوب داشت که در این صورت شامل سازمان قضایی و دادگستری نیز خواهد بود. برای پیشگیری و حل مؤثر جرائم باید مشکلات را دقیق‌تر شناسایی کرد، سپس به تحقیق و پژوهش در مورد آن‌ها پرداخت و با بررسی دقیق ماهیت راهبردهای حال حاضر پژوهش و شناخت نقاط قوت و ضعف آن‌ها، راهبردهای جایگزین را ابداع و آن‌ها را اجراء کرد.

رکن اصلی رویکرد پلیس جامعه‌محور مبتنی بر مشارکت مردم، نهادهای رسمی و مردم نهاد جامعه است. بر اساس ادبیات مکتوب این رویکرد درباره مفهوم آن و مشارکت جامعه در امور پلیسی اتفاق نظر قابل ملاحظه‌ای مشاهده نمی‌شود، اما برخی تحلیل‌گران و صاحب‌نظران علوم انتظامی و اجتماعی بر این عقیده‌اند که مطالعه این رویکرد و الزامات آن برای جامعه و پلیس دارای خاستگاه و اهمیت ویژه‌ای است.

مفهوم امنیت از نگاه شهروندان، پلیس، صاحب‌نظران، محاکم قضایی و دولت از جمله چالش‌هایی است که روند رویکرد پلیس جامعه‌محور و به تبع آن مشارکت مردم در پیشگیری از وقوع جرم را تحت تأثیر قرار داده است. هم‌چنین اقتضایی بودن تصویر ذهنی و عینی مردم از کارکردهای پلیس، نبود مدیریت شهری واحد در جوامع، نابرابری انتظارات مردم از پلیس، نبود تعریف جامع و تبیین پارادایم و مفهوم رویکرد پلیس جامعه‌محور در جوامع، نبود انسجام و نگرش هماهنگ در مقوله امنیت عمومی و اجتماعی از دیگر چالش‌های پیش‌روی پلیس هستند. در نهایت باید بیان کرد پیشگیری از جرم دغدغه فرعی دستگاه‌های مسئول است، در حالی که از پلیس انتظار تام و تمام دارند. از طرف دیگر سازوکارها و الزامات مشارکت مردم در تعامل با پلیس در پیشگیری از وقوع جرم عبارت است از: کیفیت کارکردهای پلیس در سطوح مختلف به خصوص نیروهای خط مقدم، یعنی کلانتری‌ها و گشتی‌ها که در سرمایه اجتماعی پلیس یعنی اعتماد عمومی تبلور پیدا می‌کند. بنابراین اگر اعتماد مردم به پلیس افزایش و توسعه یابد، اقبال و مشارکت هدفمند مردم در امور انتظامی جامعه نیز رنگ دیگری به خود خواهد گرفت. اقداماتی مانند گفتگو و همکاری با شهروندان، دادن اجازه به جامعه برای شناسایی مشکلات و یافتن راه‌حل‌ها، شرکت دادن جامعه در کمک به تعیین و تعریف رسالت، دیدگاه، ارزش‌ها و اولویت‌ها، توانمندسازی مردم با آموزش‌های لازم به منظور همیاری در پیشگیری از جرم، تسهیم و توزیع مسئولیت‌های امور پلیسی در جامعه و مراکز دولتی و

بخش خصوصی، گام‌های مهمی برای پیشبرد اهداف پلیس جامعه‌محور هستند. اصلاح روابط و نوع رفتار پلیس در جامعه می‌تواند زمینه‌های مناسبی برای تحقق راهبردهای پلیس جامعه‌محور باشد.

در این کتاب کوشش بر این بوده است که واژه‌های پارسی بیشتر به کار گرفته شود، کوششی که هر ایرانی، در گفتن و نوشتن، به آرامی اما پیوسته و با پافشاری، پیگیری خواهد نمود تا میدان بر واژه‌های بیگانه هر چه بیشتر تنگ‌تر شود؛ خوشبختانه از آن روی که هر جای زهر هست، پادزهری نیز می‌باید بود، ما ایرانیان اندک اندک بر آن سر افتاده-ایم که به زبان نیاکانی خویش بپندیشیم و بکوشیم که کمر به یاری آن ببرندیم. از خداوند بخشنده و مهربان سپاسگزاریم و سر بر آستانش می‌ساییم و اگر عمر توفیق دهد این راه را ادامه خواهیم داد.

اینجا جا دارد از تمام کسانی که مشوق بنده برای به چاپ رسانیدن این اثر بوده‌اند تشکر کنم، به ویژه دوست و همکار گرانقدر جناب آقای جعفر حسینی‌فر که با دقت و حوصله فراوان زحمت بازخوانی، ویراستاری و صفحه‌آرایی، طراحی روی جلد و پیگیری مجوز و مراحل چاپ کتاب را هم کشیده‌اند.

ما خود را از بهتر شدن کارمان بی‌نیاز نمی‌بینیم و نظرات‌تان را معیاری ارزشمند برای توجه و ارزیابی کارهای خود می‌دانیم؛ چرا که این آرا مایه‌ی بهتر شدن کارمان و در نتیجه رضایت بیشتر شما فرهیختگان خواهد بود. خوانندگان عزیز برای این منظور می‌توانید نظرات خود را از طریق ایمیل Mehdizadeh.mehdi@yahoo.com به این جانب انتقال داده و ما را از انتقادات و پیشنهادات خود بهره‌مند سازید تا انشاءالله در تجدید نظر بعدی بتوانیم کتاب را به شکل کامل‌تر و بهتری ارائه دهیم.

در پایان، از نشر نگین سبلان که به چاپ این اثر همت گماشت، نهایت سپاسگزاری را دارم و برای آنان از باری تعالی مزید توفیق در خدمات علمی و فرهنگی مسئلت می‌کنم.

مهدی مهدی زاده

مدرس مرکز آموزش علمی- کاربردی واحد گرمی

پاییز ۱۳۹۳

مقدمه	۱
-------	---

فصل اول:

کلیات	۵
مفاهیم و واژگان	۶
انواع پیشگیری از جرم	۱۴
پیشگیری کیفری و پیشگیری غیر کیفری	۱۴
پیشگیری عمومی و پیشگیری خصوصی از جرم	۱۵
پیشگیری ابتدائی، ثانویه و ثالث	۱۶
پیشگیری فعال و پیشگیری انفعالی	۱۷
پیشگیری اجتماعی و پیشگیری وضعی	۱۸
پلیس و پیشگیری	۲۳
تعریف پلیس	۲۳
تعریف پلیس در حقوق ایران	۲۴
تعریف پلیس از نگاه سازمان ملل	۲۵
تقسیمات مختلف پلیس	۲۶
پیشینه و دوره‌های تاریخی پلیس در حقوق ایران	۲۷
پلیس مطلوب در نظام اسلامی	۳۲
متغیرهای درون سازمانی	۳۳
متغیرهای برون سازمانی	۳۴
پلیس حرفه‌ای	۳۵
مبانی پیشگیری پلیس	۳۶
پلیس و نقش آن در پیشگیری از جرم	۳۹
ساختار پلیس پیشگیری	۴۰

فصل دوم:

جایگاه پلیس و مشارکت مردم در پیشگیری جامعه‌مدار	۴۳
---	----

۴۴	پیشگیری اجتماعی جامعه‌مدار و پلیس جامعه‌محور
۴۴	نقش پلیس در پیشگیری اجتماعی جامعه‌مدار
۴۶	مفهوم پلیس جامعه‌محور
۴۹	تعامل و اعتماد میان پلیس و مردم
۵۰	ضرورت رویکرد جامعه‌محوری پلیس
۵۳	نقش پلیس در ایجاد اعتماد سیاسی در شهروندان
۵۵	بایسته‌های ارتقای کارایی پلیس جامعه‌محور
۵۶	تمرکززدایی در سازمان پلیس
۵۶	اصول جلب مشارکت انتظامی
۵۸	سرعت و انسجام در نیروی پلیس
۵۹	دانش‌محوری در نیروی پلیس
۶۰	پلیس مشاور
۶۰	ضرورت تأسیس مراکز مشاوره در نیروی انتظامی
۶۱	اهداف مراکز مشاوره در نیروی انتظامی
۶۲	نقش پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم با تأکید بر مشارکت مردم

فصل سوم:

۶۹	جایگاه پلیس و مشارکت مردم در پیشگیری اجتماعی رشدمدار
۷۱	ویژگی‌های پیشگیری اجتماعی رشدمدار
۷۱	پیشگیری اجتماعی رشدمدار از بزهکاری
۷۲	نقش پلیس در پیشگیری رشدمدار
۷۴	نقش پلیس در پیشگیری از جرائم اطفال و نوجوانان
۷۹	پیشگیری اجتماعی رشدمدار از بزهکاری دانش‌آموزان توسط پلیس
۸۲	نقش پلیس در آموزش دانش‌آموزان
۸۲	محورهای آموزشی پلیس در پیشگیری اجتماعی رشدمدار
۸۴	راهکارهای تشویقی در پیشگیری رشدمدار پلیس
۸۵	سخن پایانی
۸۸	فهرست منابع